

3. Macfarlane B. Student Performativity in Higher Education: Converting Learning as a Private Space into a Public Performance. *Higher Education Research & Development*. 2015. № 34 (2). Pp. 338–350.

4. Wulf C. Performativity as a Focus of Educational Research [Електронний ресурс]. 2021. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3732640>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-446-0-31>

Крапива М. С.,

аспірант кафедри практичної психології

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Литвиненко О. О.,

доктор психологічних наук, доцент,

завідувач кафедри практичної психології

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Складна соціально-політична ситуація в Україні, що склалася внаслідок широкомасштабного вторгнення росії в Україну, зумовлює особливу увагу психологічної спільноти до дослідження особливостей долаючої поведінки цивільного населення, метою якого постає розкриття змісту психологічної підтримки цивільного населення під час війни.

Ключові слова: *цивільне населення, стрес, війна, долаюча поведінка.*

Krapiva M. Psychological support for civilians during the war

Summary. The complex socio-political situation in Ukraine, which has developed as a result of the large-scale russian invasion of Ukraine, has led to special attention of the psychological community to the study of the features of coping behavior of the civilian population, the purpose of which is to reveal the psychological support for the civilians population during war.

Key words: *civilians, stress, war, coping behavior.*

Цивільне населення протягом тривалого періоду вимушено адаптувалося до кризових умов життєдіяльності. Геноцид мирного населення через війну за даними ООН змусив покинути Україну близько 7 мільйонів мирних цивільних людей, проте більшість громадян залишаються у своїх домівках або вимушені знаходитися під окупацією

держави-агресора [3]. Особливо важливими, відтак, постають проблеми психологічної підтримки цивільного населення, а також впровадження ефективних форм психоедукації, першої психологічної допомоги, впровадження травмаінформованого підходу, а також дослідження особливостей долаючої поведінки цивільного населення під час війни..

Поняття цивільного населення визначено в Женевській конвенції про захист цивільного населення під час війни [1]. Незважаючи на існування затверджених Організацією Об'єднаних Націй нормативно-правових актів, що є основою гуманітарного права, поняття цивільна особа трактується досить широко. В загальному значенні цивільною особою можна назвати будь-яку людину, що не належить до категорій осіб, зазначених у статті 50 Додаткового протоколу I 1977 року: 1) особовий склад збройних сил сторони конфлікту; 2) члени ополчення або добровольчих загонів, що є частиною збройних сил сторони конфлікту; 3) члени особового складу регулярних збройних сил, які відкрито заявляють про свою відданість урядові або владі, що не визнані державою яка їх утримує [1]. Таким чином, цивільною особою визначається будь-хто з суб'єктів держави, до того моменту, поки вони не беруть безпосередню участь у воєнних діях.

Т. Храбан стверджує, що незалежно від того чи людина є безпосереднім учасником бойових дій, чи є представником цивільного населення держави, що знаходиться у стані війни, процес усвідомлення нею воєнної реальності може стати зовнішнім стресором, що стимулюватиме переважаюче почуття небезпеки [4, с. 61]. Відтак, цивільне населення потребує окремого захисту та надання гуманітарної, медичної та психологічної підтримки у період війни.

Війна, як екстремальна подія, безумовно є стресогенною для суб'єкта, що знаходиться в епіцентрі активних бойових дій. Цивільне населення не є виступає головним суб'єктом бойового протистояння воюючих сторін, проте продовжує функціонувати в повсякденному житті так, начебто перебуває в психотравмуючій ситуації зіткнення зі стресом війни. Н. Отрощенко, вивчаючи особливості психологічної підтримки дітей та молоді у ситуаціях, що пов'язані з війною, вказує на те що складні політичні, економічні та екологічні умови на територіях, що знаходяться в зоні бойових дій, перестають стимулювати саморозвиток особистості, пригнічують звичні активності, через що посилюється негативне ставлення до оточуючих людей, зростає тривожність та агресивність [2, с. 261].

Тож, можемо зробити висновок про те, що війна, безумовно, являє собою один з найсильніших стресів, що може пережити людина, адже залученість в активний військових конфлікт пов'язана із постійним психоемоційним перенапруженням, почуттям страху, переживанням

горя та втрати, і неодмінно, вимагає залученості усіх можливостей та ресурсів психіки з метою подолання заради виживання та збереження власної особистості. Перед українським суспільством стоїть саме такий виклик – успішно подолати випробування війною, а також ефективно відновитись у повоєнний період.

Перспективи подальших досліджень являють собою розробку на основі проведеного теоретичного та емпіричного дослідження ефективних методів профілактики стресу в осіб, що постраждали від збройних конфліктів, а також методів психологічного відновлення, що допоможуть повернутися до буденного життя після війни.

Список використаних джерел:

1. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. Конвенція про захист цивільного населення... | від 12.08.1949 (rada.gov.ua) (дата звернення: 21.11.2024).
2. Отрощенко Н. Л. Соціально-педагогічна та психологічна підтримка дітей та молоді у стресових ситуаціях на депресивній території. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. *Педагогічні науки*. 1 (298). 2016. С. 257–263.
3. Портал оперативних даних УВКБ ООН для України: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 18.09.2024).
4. Khraban T. E. Adoption of coping strategies by Ukrainian civilians in the first fifteen days after the outbreak of military conflict in 2022. *Insight: The Psychological Dimensions of Society*. 2022. (7). P. 59–74.